

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглянуто здійснення самостійної роботи студентів ВНЗ на основі використання електронних навчально-методичних комплексів як складової інформаційного освітнього середовища навчального закладу, переваги та недоліки його використання в навчальному процесі.

Ключові слова: електронний навчально-методичний комплекс, інформаційне освітнє середовище, навчальний процес, самостійна робота.

Постановка проблеми. Початок ХХІ століття характеризує суспільство як інформаційне, в якому інформаційні технології пронизують всі ланки, а також і освіту, як одну із її складових. Змінюються вимоги до підготовки студентів у ВНЗ. Значна частина навчального матеріалу вноситься на самостійне опрацювання, активно впроваджуються інноваційні технології навчання та ін.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), інтеграція їх у традиційну систему навчання сприяли формуванню мобільності сучасного студента. Яким саме чином організується відповідна робота студентів, які технічні можливості та методичне забезпечення необхідні для здійснення цього процесу. Яким чином забезпечується навчання студентів у ВНЗ відповідно до вимог Болонської декларації?

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемою самостійної роботи студентів займалися вчені: С. Архангельський, В. Безпалько, В. Буряк, Б. Єсіпов, М. Єрецький, В. Козаков, П. Підкасистий та ін.

Проблеми навчання з використанням засобів ІКТ розглядалися вченими: Ю. Барановським, Я. Ваграменко, С. Григор'євим, Р. Гуревичем, М. Жалдаком, С. Ждановим, І. Захаровою, М. Лапчиком, Н. Пак, Є. Полат, І. Роберт та ін.

Проблеми розробки, вивчення структури та використання інформаційного освітнього середовища стали предметом наукових досліджень А. Абросімова, М. Башмакова, І. Богданової, І. Захарової, Ю. Жука, М. Козяра, А. Кузнєцова, Є. Полат, І. Роберт, В. Солдаткіна та ін.

Мета статті полягає в розгляді здійснення самостійної роботи студентів з використанням інформаційного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасних освітніх систем, що стають інтерактивними та більш відкритими, доступними для колективного використання всіма учасниками педагогічного процесу, значно підвищується роль самостійної роботи студентів. Це дозволяє побудувати взаємини між викладачами і студентами в навчальному процесі, забезпечити індивідуалізацію, регулярність консультацій всіх тих, хто навчається.

Головною метою ефективною і результативною самостійної роботи є стимулювання професійного інтересу студентів через зміст, форми, способи самостійної діяльності студентів, безпосередньо забезпечуючи їх професійно орієнтованою інформацією.

З цією метою важливим є створення належної інформаційно-методичної бази, яка має включати як традиційні засоби, так і засоби ІКТ, що надають нові можливості для здійснення та контролю самостійної роботи студентів.

Здійснення самостійної роботи студентів, її зміст та ефективність досліджувались за допомогою анкетування серед студентів з таких запитань:

1. Якій самостійній роботі ви віддаєте перевагу:
  - а) усне опитування;
  - б) письмовий конспект (розв'язування задач);
  - в) немає різниці.

2. Якою літературою ви користуєтесь в процесі виконання самостійних робіт?
  - а) пошук у мережі Інтернет;
  - б) працюючи в бібліотеці;
  - в) першим і другим.
3. Чи виконуете ви самостійну роботу своєчасно?
  - а) так;
  - б) із запізненням;
  - в) в останній час.
4. Чи самостійно ви виконуете таку роботу?
  - а) так;
  - б) за допомогою "оголошень", рідних;
  - в) списування, "скачування".

Як свідчать результати опитування, студенти недостатньо відвідують бібліотеки, основним джерелом їхньої самостійної роботи є послуги Інтернет та навчання з використанням інформаційно-освітнього середовища, здійснення в ньому діалогу між усіма, хто в ньому навчається.

Якісний діалог між учасниками навчального процесу в межах електронного навчання або в системі змішаного навчання можливий за умов дотримання та здійснення діалогової взаємодії:

- наявність у педагогічних працівників професійних і особистісних якостей, які сприятимуть успішності мережевої взаємодії в процесі електронного навчання, спілкування;
- ефективне поєднання різних форм комунікації за допомогою різних каналів спілкування;
- створення інтерактивного режиму навчання за рахунок використання соціальних сервісів Веб 2.0.

Як засоби інформаційного забезпечення викладання дисциплін, що забезпечує кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського використовуються такі технології:

- 1) електронна бібліотека університету;
- 2) інформаційне освітнє середовище;
- 3) портал студентів і викладачів кафедри, що забезпечує інформаційний обмін між викладачами і студентами;
- 4) відеоконференції (Вебінари) як засіб інтерактивної взаємодії викладачів та тих, хто навчається. Сервіси конференцзв'язку дозволяють проводити заняття у віртуальних аудиторіях, створювати бібліотеки підкастів, проводити конференції в он-лайн режимі, захисти курсових і дипломних робіт та ін.;
- 5) сайт викладача – електронний майданчик, на якому здійснюється прямий контакт (в режимі он-лай) зі студентами під час вивчення дисципліни;
- 6) організація тематичної підбірки широкого спектру документів різного типу, змісту, посилань та інших Веб-елементів відповідно до навчальної мети;
- 7) здійснення міжпредметних та внутрішньопредметних зв'язків за допомогою роботи з електронними навчально-методичними комплексами.

Портальні технології надають широкі можливості для використання нових методів навчання та забезпечують організаційно-педагогічні умови для реалізації самостійної роботи з використанням електронного навчання (E-learning).

Самостійна навчальна робота – різноманітні види індивідуальної та колективної навчальної діяльності студентів, яка здійснюється ними на навчальних заняттях або вдома за завданнями викладача, під його керівництвом, однак без його безпосередньої участі [1, с. 297].

Самостійні роботи студентів можна класифікувати таким чином:

- 1) самостійна робота студентів, що виконується поза аудиторією, це творча робота з обов'язковим відгуком «викладач-студент»;
- 2) самостійна робота, що виконується в аудиторних умовах як форма індивідуальних і групових завдань.

Викладачами кафедри на веб-сторінці «Електронні навчально-методичні комплекси» розміщено всі навчальні матеріали з дисциплін, викладання яких забезпечує кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

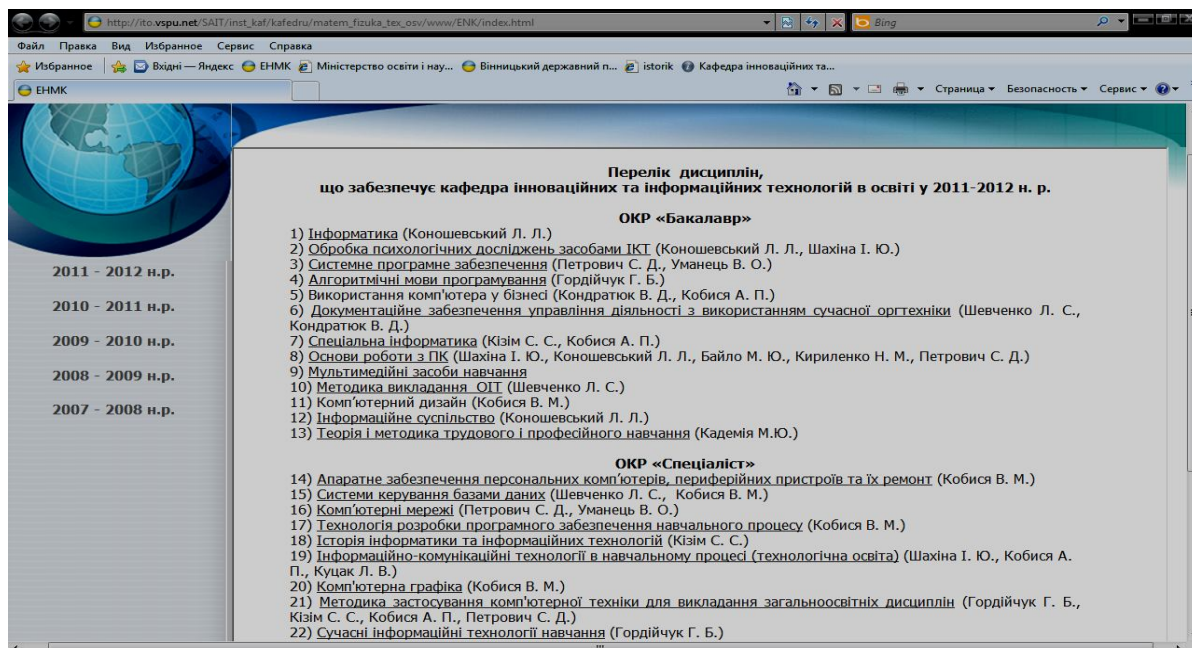

Рис. 1. Веб-сторінка ЕНМК

Електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) – дидактична система, в якій з метою створення умов для педагогічної активності, інформаційної взаємодії між викладачами та студентами інтегруються прикладні програмні продукти, бази даних, а також інші дидактичні засоби і методичні матеріали, які забезпечують та підтримують навчальний процес [4, с. 55].

Сучасний ЕНМК – це мультимедійний інтерактивний комплекс, що містить відео, віртуальні лабораторні практикуми, модулі пошукових і експертних систем, які реалізуються через взаємодію «студент ↔ педагог ↔ навчальний матеріал».

Рис. 2. Веб-сторінка ЕНМК з дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології в наукових дослідженнях».

Структура ЕНМК має включати певний перелік навчальних продуктів:

- методичні матеріали: анотація, навчальна програма, робоча програма;
- навчальні матеріали: лекції, лабораторні роботи, словник термінів;
- контроль знань: критерії оцінювання, завдання для самостійної підготовки, тести, запитання на залік, екзамен;
- література: основна, додаткова, Інтернет-посилання;
- творчі завдання студентів.

В процесі підготовки та використання в навчальному процесі ЕНМК необхідно керуватися модульним підходом, за допомогою якого можливе успішне розв'язання низки освітніх задач:

- формування суб'єктивної позиції студента;
- реалізація освітньої мети в процесі співпраці викладача зі студентами;
- генерування в студентів продуктивного мислення під час занять;
- використання в процесі підготовки навчальних продуктів організаційно-діяльнісних методів, що сприятимуть розвитку їхніх здібностей, котрі відповідатимуть їхній майбутній професійній діяльності.
- орієнтація студентів на самостійну оцінку одержаного результату навчання.

Важливим аспектом є питання оцінки якості результатів навчання. Основна частина інструментів оцінки рівня засвоєння навчальної інформації нині є закритою формою, в якій діяльність тих, хто навчається, зводиться до вибору відповіді із запропонованих.

Побудова інструментів відкритого типу, коли студенти можуть проявити свою творчість, індивідуальність є науковою і науково-методичною проблемою, але й нині не розв'язаною і потребує розв'язання проблеми «штучного інтелекту».

Розглянемо ЕНМК з дисципліни «Методика застосування комп'ютерної техніки для викладання загальноосвітніх дисциплін».

Даний ЕНМК складається з таких блоків: методична інформація, теоретичний матеріал, практичний матеріал, контроль знань, додаткова інформація, творчі роботи студентів.

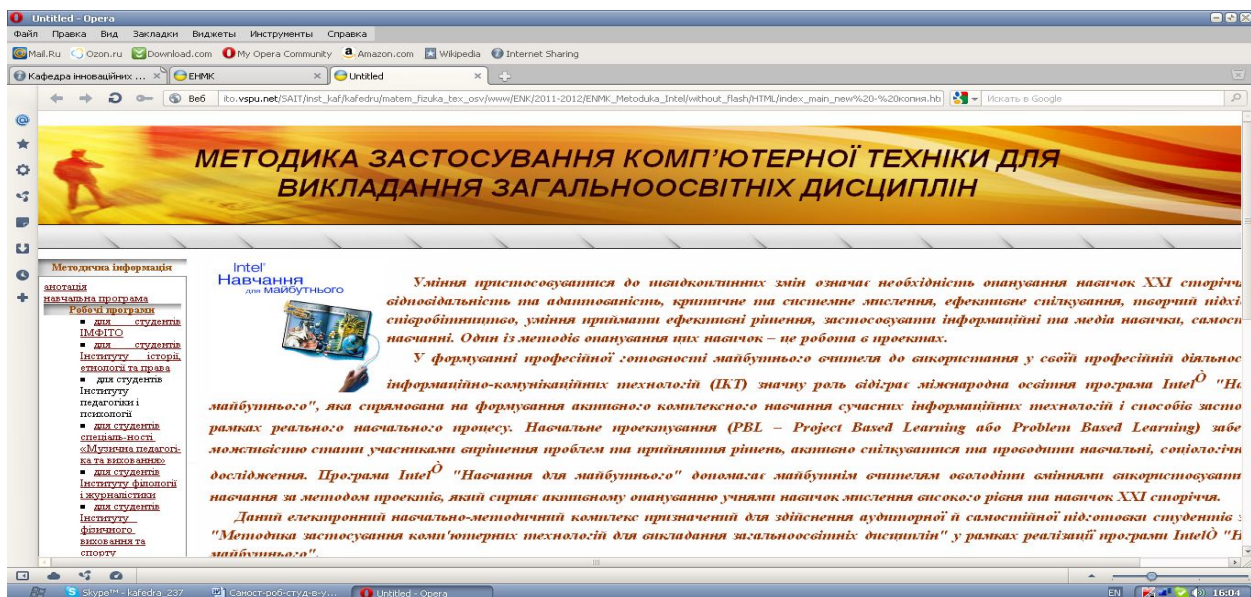
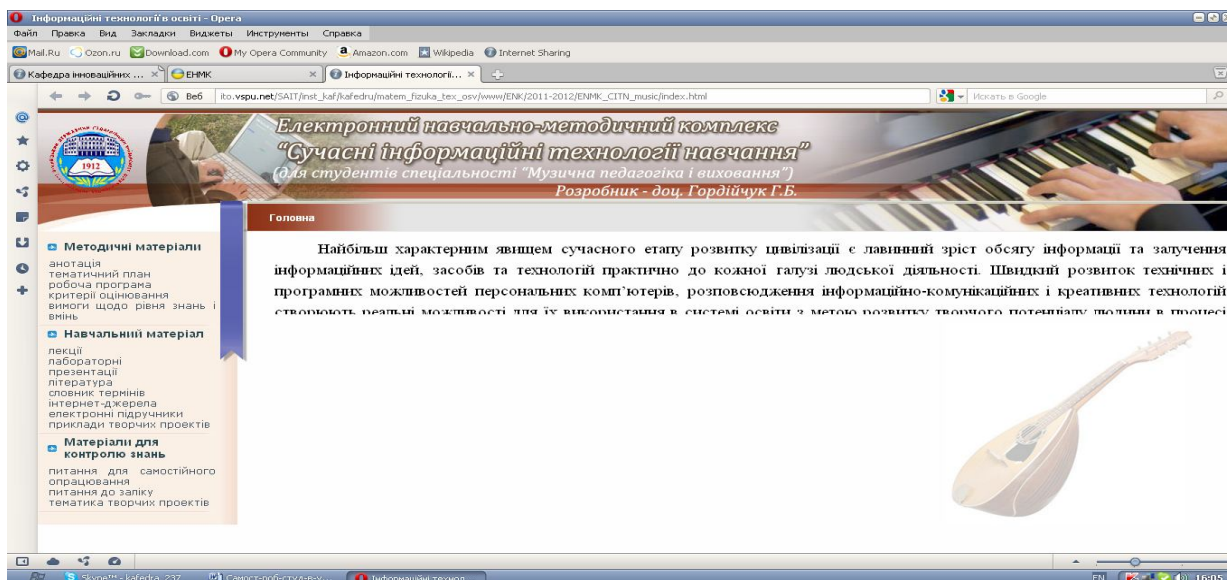

Рис. 3. Веб-сторінка ЕНМК з дисципліни «Методика застосування комп'ютерної техніки для викладання загальноосвітніх дисциплін»

Рис. 4. Веб-сторінка ЕНМК з дисципліни «Сучасні інформаційні технології навчання» (для студентів напряму підготовки «Музична педагогіка і виховання»)

Використання ЕНМК у навчальному процесі ВНЗ надає можливість здійснювати пізнавальну діяльність студентів у відкритій формі, студенти мають можливість самостійно обирати теми, час і порядок вивчення навчального матеріалу, використовувати комп'ютерні анімації, моделювати процеси, здійснювати демонстрації, самостійно виконувати лабораторні та практичні роботи; слідкувати за власним просуванням; набувати вмінь та навичок працювати з навчальним матеріалом, а також умінь працювати з інформацією, її збиранням, систематизацією та узагальненням, моделюванням тих чи інших процесів.

Разом з тим, використання ЕНМК у навчальному процесі має низку недоліків:

- відсутність бажання в студентів вивчати та контролювати матеріал аудиторних лекцій, що вже частково є в ЕНМК;
- вивчення електронних матеріалів дуже часто відштовхує студентів від роботи з традиційними підручниками, посібниками, науковою літературою;
- швидка втомлюваність студентів під час деяких робіт, що пов'язані з ЕНМК.

Висновок. Здійснення самостійної роботи з використанням інформаційного освітнього середовища сприяє формуванню самостійності студентів, сприяє засвоєнню знань, формуванню вмінь, навичок за умови запровадження інтеграції традиційних та ІКТ технологій навчання. Ефективність використання ЕНМК у багатьох випадках залежить від успішного розв'язання задач методичного характеру, що пов'язані з його використанням у навчальному процесі.

ЕНМК дозволяє організувати плануючу, пізнавальну, організаційну і методично спрямовану діяльність студентів, що орієнтована на досягнення результату: володіння певною навчальною дисципліною, котра здійснюється студентами самостійно без прямої підтримки викладача за умов підтримки її ІКТ.

Список літератури:

1. **Гончаренко С.У.** Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
2. **Гуревич Р.С.** Навчально-методичний комплекс на основі інформаційних телекомунікаційних технологій / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. Жиліна // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журнал. – 2004. – Вип. 3-4. – С. 195-206.
3. **Захарова И.Г.** Электронные учебно-методические комплексы – опыт создания и применения / Захарова И. Г. // Образование и наука. – 2001. – № 5. – С. 64-75.
4. **Кадемія М.Ю.** Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / М. Ю. Кадемія. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2009. – 260 с.

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ЕДИНОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Рассмотрено осуществление самостоятельной работы студентов ВУЗа на основе использования электронных учебно-методических комплексов как составляющей информационной образовательной среды учебного заведения, преимущества и недостатки его использования в учебном процессе.

Ключевые слова: электронный учебно-методический комплекс, информационная образовательная среда, учебный процесс, самостоятельная работа.

M.Yu. Kademiya

STUDENTS' SELF-STUDY UNDER CONDITIONS OF UNIFIED INFORMATION EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article considers self-study of students of higher educational establishments on the basis of electronic educational methodological complexes as a part of information educational environment of the educational establishment, its advantages and disadvantages as well as its usage in learning process.

Key words: electronic educational methodological complex, information educational environment, educational process, self-study.

